

nujejo jo tudi jama tristotih vhodov, saj je vanjo mogoče vstopiti skozi 307 odprtin. Kot večino izvirnih jam so tudi to jamo uporabljali kot vodno zajetje že v času starih Rimljanov, umetno izkopane galerije so še danes lepo vidne.

Tretji dan smo si ogledali umetno izkopane rove pod mestom Terni, ki leži na izredno plazovitem terenu, zato je od prvotnega mesta ostala le slaba tretjina. Galerije so izkopali za odvodnjavanje in preprečevanje plazov v 18. stoletju in še danes dobro služijo svojemu namenu. V celoti so izdelane iz opeke in so pravi arhitekturni biser.

Vse tri dni si je bilo mogoče ogledati tudi nekaj fotografskih razstav, prisluhnili pa smo tudi raznim predavanjem ter predstavitev najnovejših odkritij v Evropi in na svetu, med drugim tudi o najnovejših raziskavah podzemne reke Reke, ki so sicer tudi predmet aktivnosti Jamarskega društva Sežana. Na voljo je

bila tudi tržnica, na kateri je bilo mogoče kupiti najnovejšo jamarsko opremo po ugodnih cenah. Vsak večer je sledila zabava ter spoznavanje novih jamarjev iz

celega sveta v vedno dobro obiskanem SpeleoBaru.

Besedilo in slika: Andrej Peca

Varovanje drobnice pred velikimi zvermi s pomočjo visokih električnih mrež

Skoraj brez izjeme na območjih, kjer se skupaj s prisotnostjo reje drobnice pojavljata tudi volk in medved, prihaja do škode. Te škode verjetno nikoli ne bo mogoče popolnoma preprečiti, vendar pa lahko s pomočjo ustreznih varovalnih sredstev veliko prispevamo k zmanjšanju števila škodnih primerov. To je bilo dokazano tudi v projektu Slowolf, v katerem se je število škod po volku pri osmih sodelujočih rejcih drobnice, ki so pričeli uporabljati v tem članku opisane zaščitne ukrepe, na letni ravni zmanjšalo za približno 100.000 EUR.

Za varovanje drobnice je eden najbolj uveljavljenih in najbolj učinkovitih načinov varovanje s pomočjo električnih mrež, visokih vsaj 160 cm. Slednje lahko uporabljamo za zapiranje drobnice preko noči ali za dnevno pašo v čredinkah. Pri paši v čredinkah je sicer potrebno pogostejše premeščanje, kar pa izboljša izkoriščenost travne ruše.

Naloga elektromreže je velikim zverem

zadati bolečino ob prvem stiku z mrežo in s tem v njih vzbuditi strah pred to oviro v prostoru. Ne gre torej za fizično, temveč za psihološko oviro. Zveri se namreč novim oviram v prostoru sprva pazljivo približajo in se jih dotaknejo s smrčkom ali taco. Električni pulz v žici mora zverem zadati bolečino, ki vzbudi močan strah pred ogrado. Izkušnje kažejo, da je pri uporabi električnih ograd ključen dejavnik stalna prisotnost električnega toka z jakostjo vsaj 5 kV. Ob vsakem morebitnem ponovnem srečanju z električno ogrado mora biti izkušnja močno negativna in strah se mora povečati. Če imajo zveri možnost spoznati ogrado, ko v njej ni prisotnega električnega toka ali pa ta ni dovolj močan, izgubijo strah in se lahko naučijo, da je ograjo mogoče prečkati. Pri ponovnem obisku lahko takšno ograjo preskočijo, kljub temu, da je v njej prisoten električni tok. Da bo varovanje s pomočjo elektrike učinkovito pri preprečevanju škod na rejnih živalih, je ključna

dosledna uporaba elektromrež v skladu s priporočili.

V zadnjih treh letih je ocenjena višina škode na drobnici, ki sta jo povzročila volk in medved, znašala približno 600.000 EUR. Pri medvedu po vrednosti škode sledijo škode, povzročene na čebelnjakih ter na sadnem drevju. Problematike pojavljanja škod se zavedamo tudi na Zavodu za gozdove Slovenije, zato tako v okviru rednega dela kot tudi v okviru projektov tej temi namenimo veliko pozornost. V letu 2014 smo v sodelovanju z osmimi partnerji iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Avstrije pridobili projekt LIFE DINALP BEAR. Škode na človekovem premoženju so ena glavnih tem, s katerimi se ukvarjamo v okviru omenjenega projekta. Ogroženim rejcem drobnice in čebelarjem smo v lanskem letu donirali 17 kompletov elektromrež za varovanje premoženja pred napadi velikih zveri, z razdeljevanjem pa bomo nadaljevali tudi v letošnjem letu.

S pomočjo sodobnih tehnologij je mogoče škodo na drobnici učinkovito preprečevati, vendar sta pri uvajanju in uporabi elektromrež potrebni doslednost in upoštevanje navodil za uporabo. Samo tako bodo varovalna sredstva lahko učinkovito varovala premoženje pred napadi velikih zveri.

Besedilo: Tomaž Berce
Slika: Rok Černe

